

Việt Nam gia nhập cộng đồng kinh tế ASEAN - cơ hội và thách thức

Trần Thị Thom*

Năm 2015 là dấu mốc quan trọng khi ASEAN (AEC) sẽ hoàn thành việc xây dựng Cộng đồng vào ngày 31/12/2015, với ba trụ cột chính là Chính trị - An ninh, Kinh tế, Văn hóa - Xã hội. Nhiều chuyên gia kinh tế cho rằng, khi tham gia vào AEC, sẽ giúp Việt Nam tăng trưởng GDP thêm hơn 14% và tăng trưởng việc làm hơn 10%. Cơ hội lớn nhưng khi gia nhập vào cộng đồng này Việt Nam cũng phải đối mặt với nhiều thách thức, đòi hỏi chiến lược phù hợp từ phía Chính phủ, các cơ quan chức năng và sự thích ứng nhanh của cộng đồng doanh nghiệp và người lao động.

Cơ hội mở rộng thị trường, loại bỏ hàng rào thuế quan

Theo Bộ Công Thương, Cộng đồng Kinh tế ASEAN được hình thành sẽ mang lại những cơ hội to lớn cho các nước thành viên ASEAN, trước hết đó là cơ hội mở rộng thị trường trong nội khối với khu vực kinh tế hơn 600 triệu dân và GDP hàng năm đạt gần 3.000 tỷ USD. Hàng rào thuế quan được loại bỏ, các hàng rào phi thuế được cắt giảm sẽ giúp hàng hóa, dịch vụ, vốn, lao động lưu chuyển thông thoáng hơn, tạo điều kiện nâng cao sức mạnh kinh tế của khu vực. Đối với Việt Nam, việc gia nhập AEC cũng giúp các doanh nghiệp giảm chi phí nhập khẩu, hạ giá thành sản phẩm, mở rộng thị trường xuất khẩu. Đặc biệt, ASEAN hiện là thị trường xuất khẩu lớn thứ ba của Việt Nam (sau Hoa Kỳ và Liên minh châu Âu). Bên cạnh đó, tham gia vào cộng đồng này, các doanh nghiệp còn có cơ hội tiếp cận thị

trường rộng lớn như Trung Quốc, Hàn Quốc, Nhật Bản. Doanh nghiệp trong nước có cơ hội tuyển dụng lao động có trình độ chuyên môn, kỹ năng từ các nước ASEAN để bổ sung vào nguồn lực có sẵn, khắc phục tình trạng thiếu lao động trình độ cao hiện nay. Với những kết quả đáng ghi nhận về tự do hóa thương mại và tạo thuận lợi cho thương mại trong khu vực như: hơn 99% số dòng thuế của các nước ASEAN-6 và gần 91% số dòng thuế của các nước Campuchia, Lào, Myanmar và Việt Nam (CLMV) đã được xóa bỏ thuế nhập khẩu; cơ chế hải quan một cửa ASEAN và hệ thống quá cảnh hải quan ASEAN, tiến tới ký kết Nghị định thư về khung pháp lý thực thi Cơ chế hải quan một cửa ASEAN vào nửa đầu năm 2015... Những kết quả tích cực này sẽ góp phần quan trọng tạo môi trường kinh doanh thông thoáng và thuận lợi cho các doanh nghiệp cũng như các nhà quản lý trong ASEAN.

AEC sẽ là cơ hội quý báu để Việt Nam đẩy mạnh xuất khẩu, thu hút đầu tư nước ngoài, nhanh chóng bắt nhịp với xu thế và trình độ phát triển kinh tế của khu vực và thế giới. Bên cạnh đó, do chênh lệch về trình độ phát triển, Việt Nam và các nước Campuchia, Lào, Myanmar sẽ được hưởng một số đãi ngộ từ ASEAN để hỗ trợ việc thực thi AEC hiệu quả hơn. Đó là ưu đãi về lộ trình mở cửa thị trường trong một số lĩnh vực dài hơn so với 6 nước thành viên cũ của ASEAN, cụ thể là Việt Nam được linh hoạt bảo lưu 7% số dòng thuế đến năm 2018 và không phải đàm phán với các nước ASEAN khác. Như vậy, đây là những lợi thế mà các doanh nghiệp Việt Nam cần tận dụng tối đa để tạo đà việc hội nhập sâu rộng, đưa nền kinh tế đất nước phát triển nhanh và bền vững hơn.

Thách thức lớn

Mặc dù AEC mở ra cho các doanh nghiệp cơ hội phát triển

* Học viện Tài chính

thị trường rộng lớn với hơn 600 triệu dân, khuyến khích sự năng động của doanh nghiệp trong môi trường kinh doanh cởi mở, thuận lợi và minh bạch hơn. AEC cũng là điều kiện quan trọng để các doanh nghiệp tăng cường kết nối sức mạnh kinh doanh. Tuy nhiên, những thách thức mà cộng đồng doanh nghiệp và người lao động Việt Nam đang phải đối mặt cũng không hề nhỏ. Những thách thức đó là thách thức về khả năng hoàn thành các biện pháp, khả năng thực hiện cam kết của các nước theo Kế hoạch tổng thể Xây dựng Cộng đồng Kinh tế ASEAN. Nâng cao nhận thức của xã hội và cộng đồng doanh nghiệp về Cộng đồng Kinh tế ASEAN. Các nước thành viên mới, bao gồm Việt Nam, Campuchia, Lào và Myanmar sẽ phải đối mặt với sức ép cạnh tranh cao hơn từ hàng hóa ASEAN sau 2015... Cộng đồng doanh nghiệp phải đối mặt là khả năng nắm bắt cơ hội kinh doanh và đầu tư với áp lực cạnh tranh lớn hơn, đòi hỏi doanh nghiệp phải có sự đổi mới, điều chỉnh hoạt động kinh doanh, cơ cấu doanh nghiệp, phương thức kinh doanh truyền thống.

Theo thống kê, hơn 90% doanh nghiệp Việt Nam là doanh nghiệp nhỏ và vừa, có số ít doanh nghiệp có quy mô trung bình và lớn nên chưa đủ sức dẫn dắt thị trường. Đây chính là rào cản để các doanh nghiệp của Việt Nam hội nhập sâu vào cộng đồng AEC nếu Chính phủ không

sớm có những chính sách để hỗ trợ các doanh nghiệp này. Bên cạnh đó, cộng đồng doanh nghiệp ở Việt Nam cũng cần chuẩn bị chu đáo nhằm cạnh tranh với hàng hóa nhập khẩu có mức giá ngày càng giảm bằng cách xây dựng các yêu cầu kỹ thuật tối thiểu như kê khai nguồn gốc, xuất xứ, kiểm soát chất lượng, chứng nhận sản phẩm... Bên cạnh đó cần chủ động nâng cao mẫu mã, chất lượng sản phẩm, dịch vụ sau bán hàng, có chiến lược kinh doanh phù hợp... để giữ vững thị phần trong nước đồng thời tìm kiếm các thị trường mới để đầu tư phát triển. Quan trọng nhất là cần chủ động tiếp cận nguồn thông tin để tận dụng tốt việc lưu thông hàng hóa từ việc cắt giảm thuế quan trong ASEAN, chủ động tìm hiểu các thị trường trong khu vực ASEAN.

Đối với lĩnh vực lao động, việc làm, Việt Nam cũng đứng trước những thách thức lớn như: Lao động Việt Nam tuy dồi dào nhưng có nhược điểm là kỹ thuật lao động và kỹ năng sống kém; Trình độ chuyên môn và kỹ năng chưa cao... Do vậy, lao động có tay nghề cao từ các nước ASEAN-6 phát triển hơn cũng có thể tràn vào Việt Nam và gây nhiều hệ lụy về xã hội. Thực tế này đòi hỏi Chính phủ, doanh nghiệp và người dân Việt Nam cần có sự chuẩn bị tốt để đối phó với các thách thức về dịch chuyển lao động từ AEC...

Tận dụng cơ hội, vượt qua thách thức

Trong bối cảnh hội nhập là điều không tránh khỏi và đang đến rất gần, việc nhận thức đúng về tầm ảnh hưởng của AEC là điều cần thiết nhất, vì chỉ có nhận thức đúng mới có hành động đúng. Muốn hội nhập thành công thì một trong những vấn đề quan trọng là doanh nghiệp Việt Nam cần có chiến lược tiếp cận thị trường ASEAN khi hàng hóa của các nước ASEAN tràn ngập Việt Nam sau khi vào AEC. Để thâm nhập thị trường ASEAN, trước tiên các doanh nghiệp Việt Nam cần tìm được chỗ đứng và phát triển mạnh tại thị trường trong nước. Các doanh nghiệp cần trở thành đối tác của nhau thay vì đối thủ cạnh tranh. Phục vụ tốt thị trường Việt Nam chính là tiền đề để các doanh nghiệp tăng cường năng lực, trình độ, từng bước hội nhập vào thị trường ASEAN và các thị trường lớn hơn.

Theo thống kê, 20% lao động Việt Nam có kỹ năng chuyên môn, khi gia nhập AEC, lao động được tự do di chuyển, lao động có kỹ năng của Việt Nam có khả năng đi ra bên ngoài vì được trả lương cao, hoặc hướng tới các doanh nghiệp đầu tư nước ngoài ngay tại Việt Nam, hoặc lao động có kỹ năng của nước ngoài sẽ thâm nhập vào các vị trí của Việt Nam. Để tận dụng được cơ hội, vượt qua thách thức, vấn đề chất lượng nguồn nhân lực là rất quan trọng. Để có nhân lực chất lượng

cao, trước hết cần có sự kết hợp giữa nhà trường, doanh nghiệp, hiệp hội, để nắm bắt được nhu cầu, qua đó đào tạo chuẩn xác lao động có kỹ năng cao với ngành nghề đáp ứng được nhu cầu của xã hội, đặc biệt cần hướng tới đào tạo nhân lực theo chuẩn quốc tế. Các doanh nghiệp, đặc biệt doanh nghiệp Việt Nam cần có chính sách đãi ngộ để thu hút nhân lực chất lượng cao, tạo môi trường tốt giúp họ phát huy năng lực, qua đó tránh chảy máu chất xám.

Trong bối cảnh Việt Nam hội nhập mạnh mẽ, sức ép cải cách thể chế, tái cơ cấu nền kinh tế, nâng cao trình độ khoa học -

công nghệ và năng lực cạnh tranh đặt ra đối với Việt Nam rất lớn. Trong đó, Chính phủ cần rà soát, bổ sung và xây dựng các chính sách pháp luật phù hợp để hoàn thiện khung pháp lý trong nước trên cơ sở hài hòa với các cam kết khu vực về thực thi AEC. Coi trọng công tác nghiên cứu, dự báo, đẩy mạnh cải cách hành chính trong các lĩnh vực thương mại, dịch vụ, đầu tư nhằm nâng cao sức cạnh tranh, chủ động tận dụng các cơ hội khi hình thành thị trường chung ASEAN...

Có thể nói, hội nhập vừa là cơ hội, vừa là thách thức và có không ít rủi ro. Khi hội nhập sâu

rộng các doanh nghiệp sẽ được tham gia vào cuộc chơi khu vực hóa, toàn cầu hóa và cạnh tranh nhiều hơn, đó cũng là cơ hội cho các doanh nghiệp Việt Nam nhìn lại điểm mạnh, khắc phục điểm yếu để đề ra chiến lược phát triển phù hợp với lộ trình gia nhập AEC. Thách thức luôn đi cùng cơ hội nhưng chúng ta tin tưởng rằng, với sự vào cuộc tích cực của Chính phủ, các cơ quan chức năng và với sự chủ động của doanh nghiệp, việc hội nhập AEC sẽ góp phần nâng cao năng lực cạnh tranh của doanh nghiệp, góp phần phát triển kinh tế - xã hội, duy trì hòa bình, ổn định, đảm bảo an ninh quốc phòng của đất nước.

Hội nhập TPP: Cơ hội và thách thức ...

(Tiếp theo trang 11)

sắp tới thuận lợi đối với nông nghiệp và nông sản Việt Nam, sau đây xin đề xuất một số giải pháp.

Một số giải pháp cơ bản

Thứ nhất, cơ cấu lại ngành nông nghiệp, tổ chức lại sản xuất, chuyển đổi mạnh sang mô hình trang trại, đồn điền lớn để tăng cường áp dụng các công nghệ tiên tiến, các giống mới vào sản xuất, nhằm tạo năng suất lao động cao, chất lượng sản phẩm tốt, giảm chi phí sản xuất, dễ quản lý chất lượng và vệ sinh an toàn thực phẩm.

Thứ hai, một mặt cần tập trung phát triển các ngành, sản phẩm có thế mạnh để hình thành

các doanh nghiệp lớn, kinh doanh hiệu quả với tư cách là "đầu tàu" đủ năng lực cạnh tranh với doanh nghiệp nước ngoài, mặt khác thu hẹp hoặc loại bỏ những ngành, những doanh nghiệp hay sản phẩm không phải là thế mạnh, sức cạnh tranh kém.

Thứ ba, phải xây dựng được mô hình liên kết chuỗi để tạo ra các chuỗi sản phẩm từ giống đến công nghệ và quản lý chất lượng, an toàn vệ sinh thực phẩm. Tức là ba nhà (doanh nghiệp, nhà nông và nhà khoa học) phải liên kết tạo thành mô hình khép kín theo chuỗi liên kết sản xuất, sản phẩm nhằm hạ giá

thành, nâng cao chất lượng và quản lý chất lượng sản phẩm cũng như an toàn vệ sinh thực phẩm.

Thứ tư, Nhà nước phải tạo môi trường, điều kiện cho các doanh nghiệp, cho nông dân dễ dàng tiếp cận nguồn vốn, công nghệ mới, thông tin thị trường; cải cách thủ tục hành chính, xử lý tham nhũng, điều chỉnh hệ thống chính sách liên quan đến TPP... hướng tới một thể chế minh bạch, tạo thuận lợi cho tăng trưởng và phát triển. Mặt khác nông dân và doanh nghiệp cần chủ động nắm bắt luật chơi và chuẩn bị chu đáo các điều kiện để sẵn sàng hội nhập.